

Συμπεριληπτική Εκπαίδευση (Inclusion) και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία (Differentiating Instruction)

- 01** Γενικές αρχές της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης
- 02** Η διαφοροποιημένη διδασκαλία στο πλαίσιο μιας συμπεριληπτικής τάξης

Δρ. Δημήτρης Ζησιμόπουλος Δρ. Σπύρος Παπαδάκης

ΣΕΕ ΕΑΕΕ

ΣΕΕ ΠΕ86

ΠΕΚΕΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Γιατί συζητάμε τα
τελευταία χρόνια για τη
συμπεριληπτική
εκπαίδευση;

... και τι είναι η
συμπεριληπτική
εκπαίδευση τελικώς;

Τι σηματοδοτεί ο όρος
«ποικιλομορφία
πληθυσμού» (Diversity);

Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

Η πραγματικότητα της τάξης

- Δεν υπάρχει **συμπαγής** και **ομοιόμορφη** τάξη
- Δεν υπάρχει **μέσος** μαθητής
(ως προς τα χαρακτηριστικά)
- Δεν υπάρχει μια διδασκαλία που **να ταιριάζει** σε όλους

Βιόκοσμος (αξίες, δίκτυα σχέσεων, εμπειρίες, ενδιαφέροντα κ.ά.)

Εθνική, εθνοτική ταυτότητα

Αναπηρία

Γλώσσα

Ηλικία

Έμφυλες ταυτότητες

Ποικιλομορφία/
Διαφορετικότητα
(Diversity)

Θρησκεία

Σεξουαλικός προσανατολισμός

Κοινωνικοοικονομική θέση

Φύλο

Η πραγματικότητα της τάξης

- Οι έντονες **δημογραφικές μεταβολές**, αποτέλεσμα των μετακινήσεων πληθυσμών, αλλά και η **επικράτηση** των αρχών της **ένταξης** των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις τυπικές δομές εκπαίδευσης, έχουν «περάσει» μέσα στις τάξεις των σχολείων μας.
- Οι τάξεις των σχολείων είναι **μικτής δυναμικότητας**

Βασικές παραδοχές

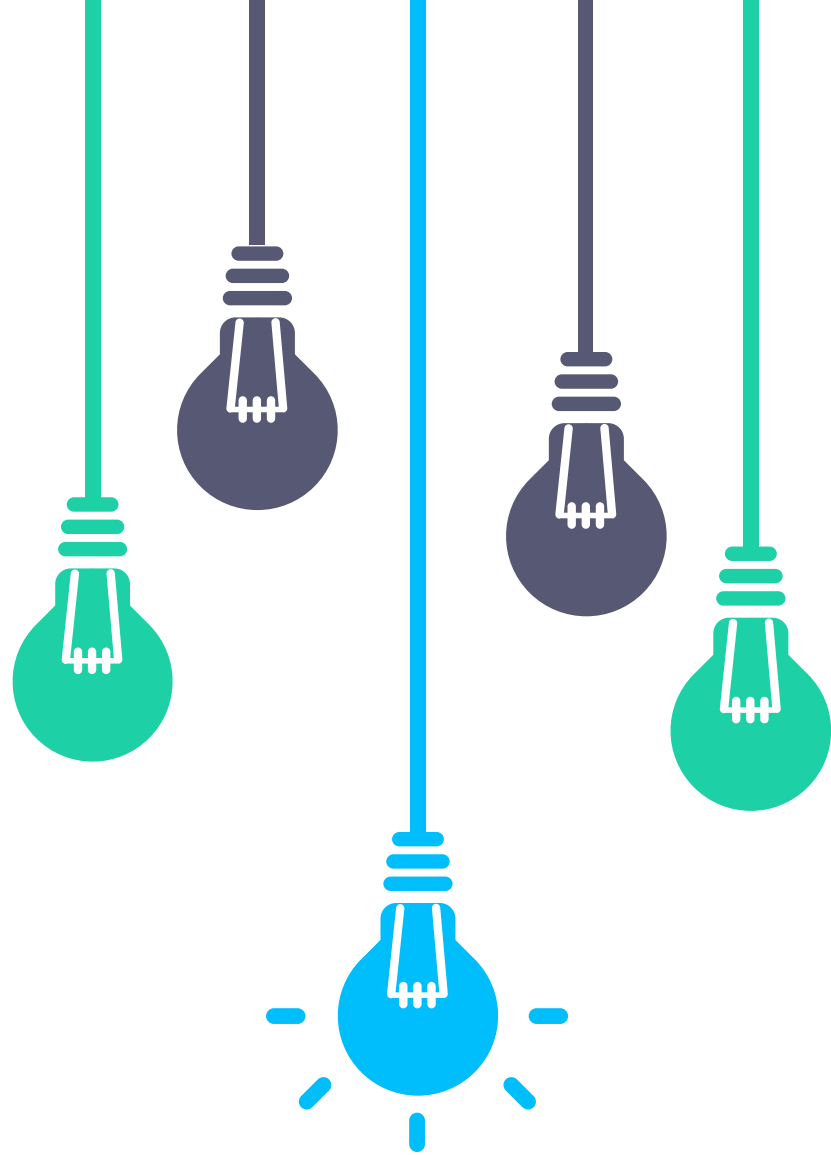
- Η μάθηση δεν είναι αποκλειστικά γνωστική διαδικασία
- Στην τάξη, οι μαθητές μαθαίνουν να σκέφτονται και πώς να μαθαίνουν
- Η μάθηση δεν είναι μια παθητική διαδικασία
- Όλοι οι μαθητές είναι διαφορετικοί

Η κύρια ώθηση για τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση δόθηκε το 1994 στην Παγκόσμια Διάσκεψη για την Ειδική Εκπαίδευση στη Σαλαμάνκα της Ισπανίας

«...τα σχολεία θα πρέπει να διευκολύνουν όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από τη **φυσική, γνωστική, κοινωνική, συναισθηματική, γλωσσική** κατάστασή τους ή άλλες καταστάσεις.

Η διευκόλυνση αυτή θα πρέπει να συμπεριλάβει τα **ανάπηρα** και τα **χαρισματικά παιδιά**, τα **άστεγα** και **εργαζόμενα παιδιά**, τα παιδιά από **απομονωμένους ή νομαδικούς πληθυσμούς**, παιδιά από **γλωσσικές, εθνιστικές ή πολιτισμικές μειονότητες** και παιδιά από άλλα **μειονεκτικές ή περιθωριοποιημένες περιοχές ή ομάδες**»

Τι είναι τελικά η συμπεριληπτική εκπαίδευση;

Μία κίνηση/πολιτική με σαφή φιλοσοφία

“Είναι μία δυναμική προσέγγιση με στόχο τη θετική ανταπόκριση στη ποικιλομορφία του μαθητικού πληθυσμού αντιμετωπίζοντας τις ατομικές διαφορές όχι ως προβλήματα, αλλά ως ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό της μάθησης”

Unesco, 2005

Τα 4 κλειδιά της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Η Συμπερίληψη είναι μια **διαδικασία**

Η Συμπερίληψη αφορά στην **παρουσία, συμμετοχή και επίτευξη ΟΛΩΝ** των μαθητών

Τα 4 κλειδιά της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Η Συμπεριληπτική εκπαίδευση αφορά στην

- **ταυτοποίηση,**
- **την άρση των εμποδίων και**
- **την παροχή πόρων** για την υποστήριξη της μάθησης και της συμμετοχής **για όλους τους μαθητές**

Τα 4 κλειδιά της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Η Συμπερίληψη εστιάζει σε εκείνες τις ομάδες των μαθητών που μπορεί να βρίσκονται

- σε κίνδυνο περιθωριοποίησης,
- αποκλεισμού
- και υποεπίδοσης.

Οι φραγμοί της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Άρση των

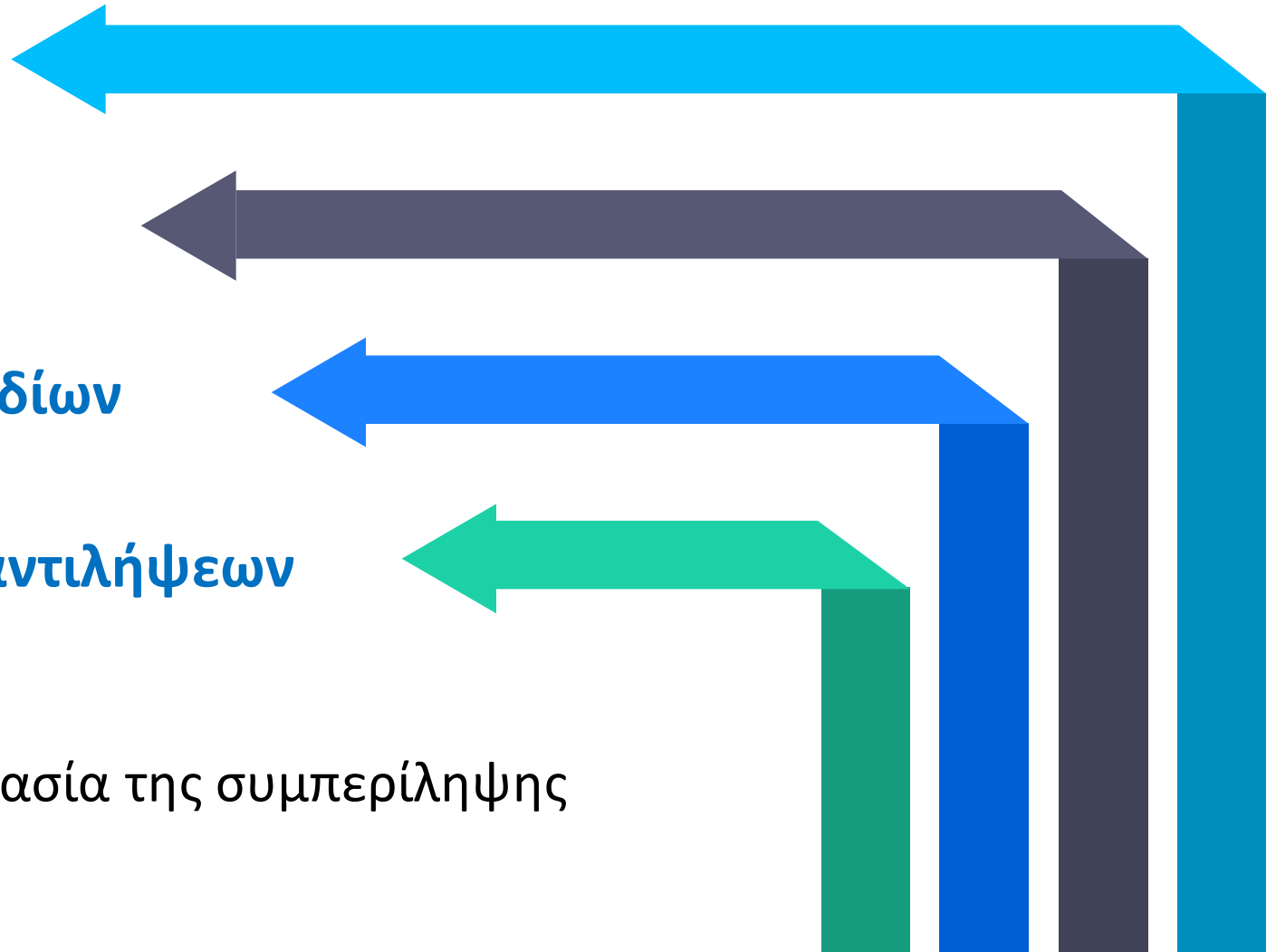
Περιβαλλοντικών

Οργανωσιακών

Οικονομικών εμποδίων

Των στάσεων και αντιλήψεων

που παρεμποδίζουν τη διαδικασία της συμπερίληψης

Βασικές αρχές για ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον

Δραστηριοποίηση
– ενεργός
συμμετοχή

Ανάπτυξη
δεξιοτήτων
επικοινωνίας

Δημιουργία
ομάδας –
ανάπτυξη της
συνεργασίας

Ανάπτυξη της
δεξιότητας για
μάθηση

Ενίσχυση θετικών
συναισθημάτων

Ενδυνάμωση –
επιβεβαίωση της
ταυτότητας /
πολυγλωσσία

Αναγνώριση των
διαφορετικών
ταχυτήτων

Κοινωνικές
δεξιότητες -
δεξιότητες ζωής

Ποικιλομορφία Μαθητών και Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Πώς άραγε να διαχειριστώ
την
«Ποικιλομορφία/Diversity»
στην τάξη μου;

ΙΣΟΤΗΤΑ (Equality)

Να παρέχεις σε όλους τα ίδια μέσα

ΙΣΟΤΙΜΙΑ (Equity)

Να παρέχεις στον καθένα τις ίδιες ευκαιρίες

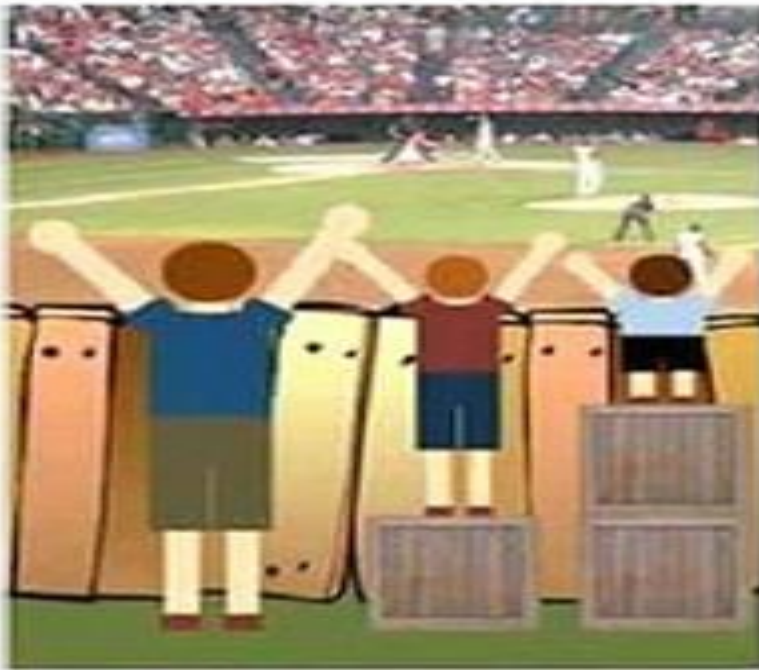

**Δεν υπάρχει τίποτα πιο άνισο
από την ίση μεταχείριση των
άνισων.**

Αριστοτέλης

ΙΣΟΤΗΤΑ (Equality)
Να παρέχεις σε όλους
τα ίδια μέσα

ΙΣΟΤΙΜΙΑ (Equity)
Να παρέχεις στον καθένα
τις **ίδιες** ευκαιρίες

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ (Justice)
Τα συστημικά εμπόδια
έχουν αρθεί

Διαφορές μεταξύ ειδικής, γενικής, ενταξιακής και συμπεριληπτικής εκπαίδευσης

«Ειδική» εκπαίδευση

- Στρογγυλοί πύροι για στρογγυλές τρύπες
- «ειδικό» παιδί
- «ειδικοί» εκπαιδευτικοί
- «ειδικά» σχολεία

«Ενταξιακή» εκπαίδευση

- Το παιδί αλλάζει για να ενταχθεί στο σύστημα
- Το σύστημα παραμένει το ίδιο
- Το παιδί πρέπει να προσαρμοστεί ή θα αποτύχει

«Τυπική» εκπαίδευση»

- Τετράγωνοι πύροι για τετράγωνες τρύπες
- «Φυσιολογικά» παιδιά
- «Τυπικοί» εκπαιδευτικοί
- «Τυπικά» σχολεία

Συμπεριληπτική εκπαίδευση

- Όλα τα παιδιά μπορούν να μάθουν
- Το σύστημα αλλάζει για να ταιριάξει το παιδί
- Οι διαφορές εκτιμώνται: ηλικία, αναπηρία, φύλο, εθνικότητα, θρησκεία κ.ά.

Μία κοινή διαπίστωση...

«Σε τελική ανάλυση, όλοι οι μαθητές χρειάζονται την ενέργειά σου, την καρδιά σου και το πνεύμα σου, γιατί όλοι είναι ανθρώπινες υπάρξεις.

Ο τρόπος όμως που σε χρειάζονται διαφέρει.

Εάν δεν κατανοήσουμε και δεν ανταποκριθούμε σε αυτές τις διαφορές, θα έχουμε οδηγήσει σε αποτυχία πολλούς μαθητές».

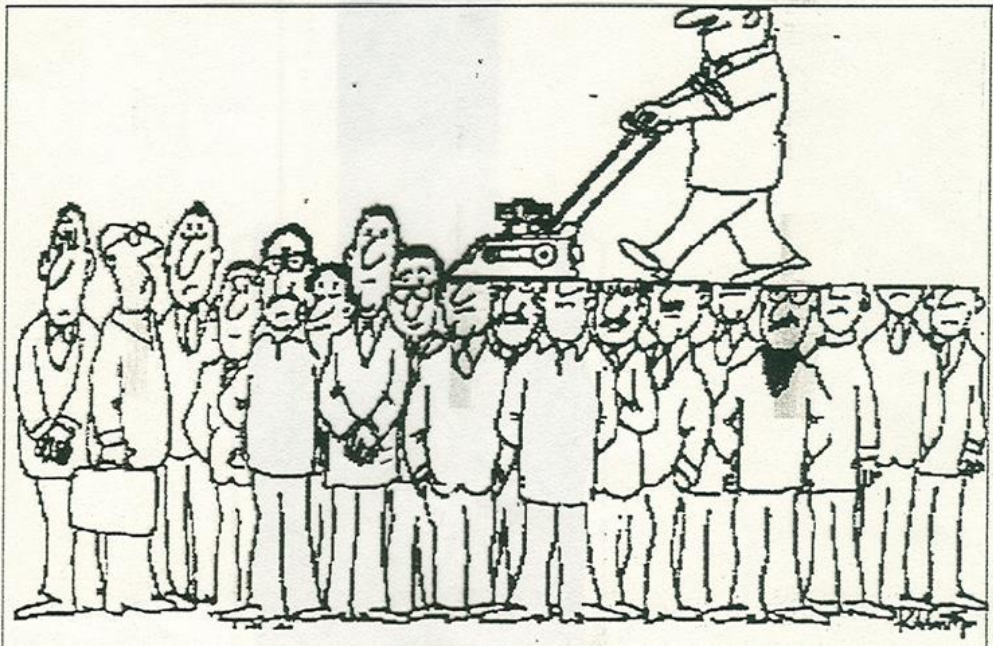

C. A. Tomlinson (1999)

Σχεδιασμός της διδασκαλίας

- Ο σχεδιασμός της διδασκαλίας είναι ένα από τα όπλα μας για να προχωρήσει και να λειτουργήσει ολόκληρο το πλέγμα των διδακτικών ενεργειών.
- **Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση**
- **Διαφοροποιημένη Διδασκαλία**
- **Σύνδεση με τις αρχές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης**

Το ίδιο μάθημα για όλους;

Ένα μέγεθος για όλους;

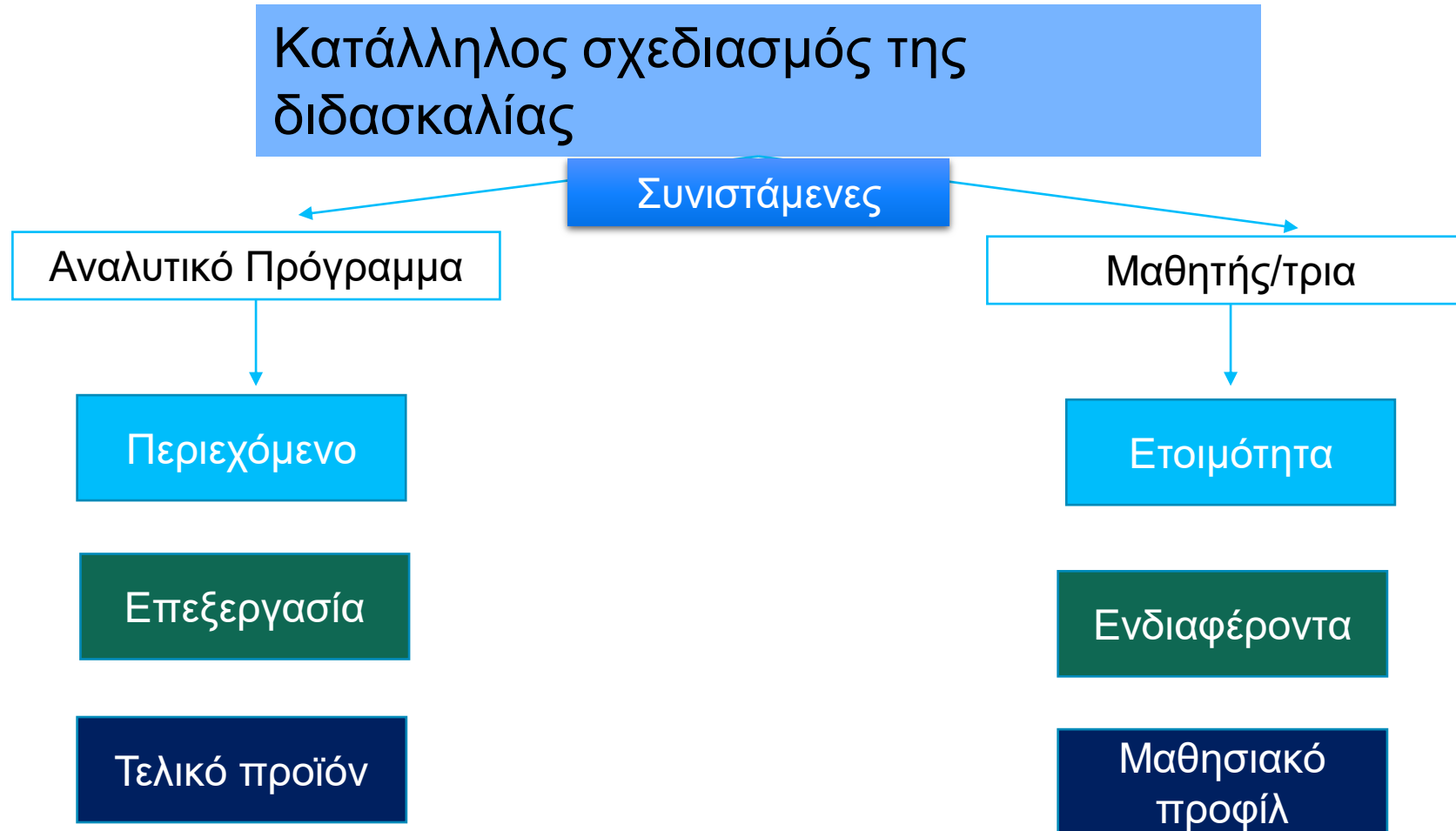

Γιατί θα πρέπει να διαφοροποιούμε τη διδασκαλία;

- Οι μαθητές, όπως έχουν διαφορετικά σωματομετρικά δεδομένα, έχουν επίσης διαφορετικά
 - ενδιαφέροντα,
 - μαθησιακά προφίλ και
 - επίπεδα σχολικής ετοιμότητας.

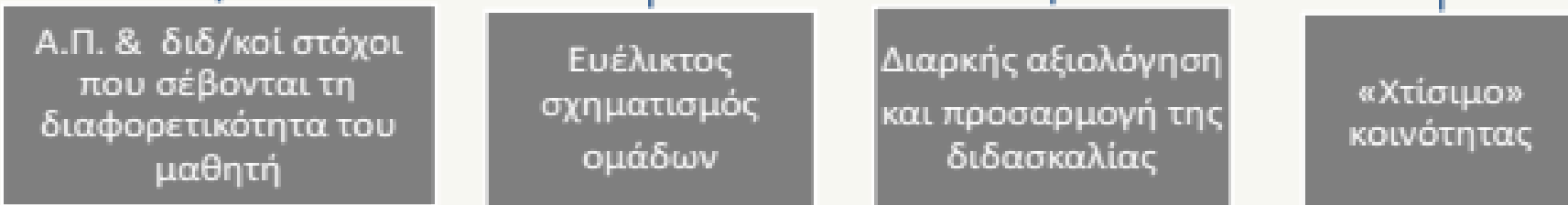

Παράδειγμα

Τι είναι η
Διαφοροποιημένη
διδασκαλία;

Ο/η εκπαιδευτικός προεργεί για να
ικανοποιήσει τις μαθησιακές ανάγκες
των μαθητών με οδηγό τις βασικές
αρχές της διαφοροποίησης:

Ο/η εκπαιδευτικός χρειάζεται να
διαφοροποιήσει

Λαμβάνοντας υπόψη

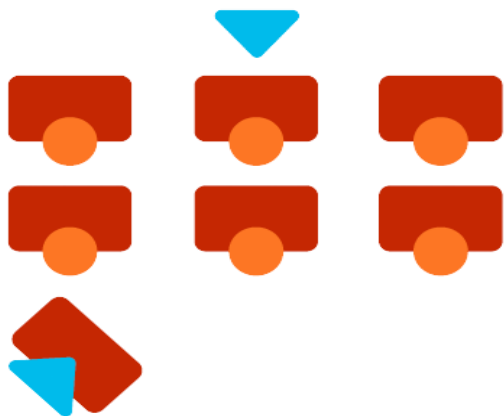
των μαθητών του/της

Αξιοποιώντας εκπαιδευτικές στρατηγικές και τεχνικές όπως:

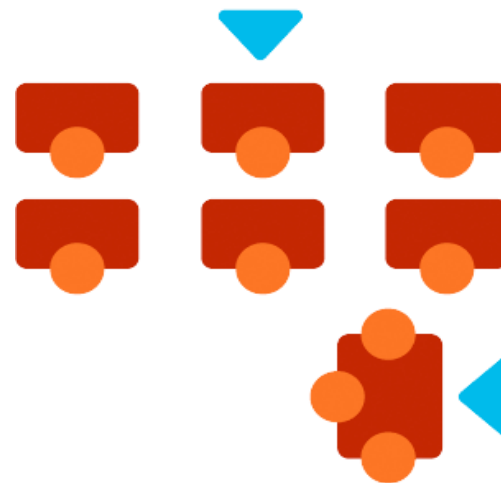
- Διαβαθμισμένες δραστηριότητες
- Γραφικούς Οργανωτές
- Σκέψου - Συζήτησε - Μοιράσου
- Κύβος
- Τρίλιζα (Tic Tac Toe)
- Κέντρα/Σταθμοί Μάθησης κ.ά.

Μοντέλα Συνεργατικής Διδασκαλίας

Ένας διδάσκει-Ένας περιφέρεται

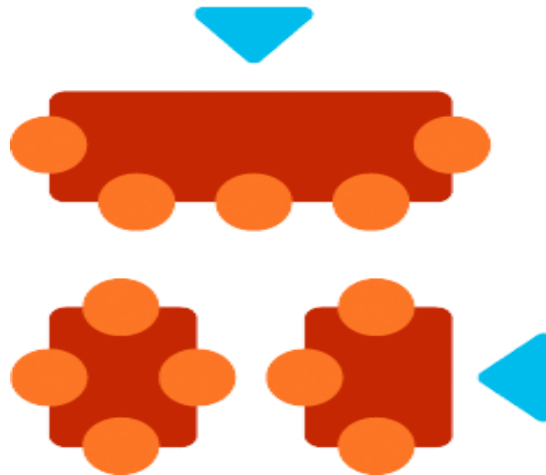
Εναλλακτική διδ/λία

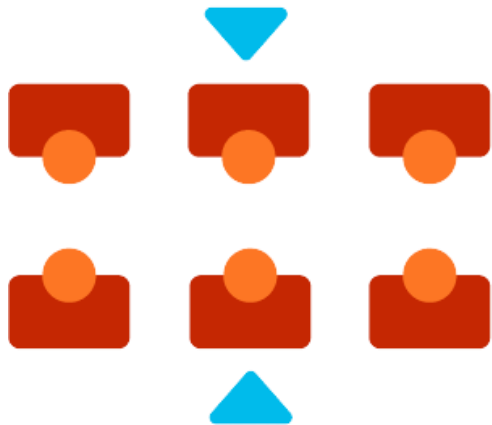
Προσαρμογή από Friend &
Cook, 1995

Μοντέλα Συνεργατικής Διδασκαλίας

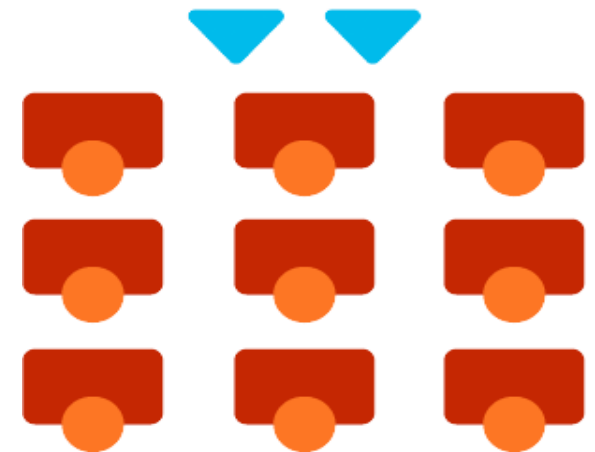
Διδ/λία σε σταθμούς μάθησης

Παράλληλη διδ/λία

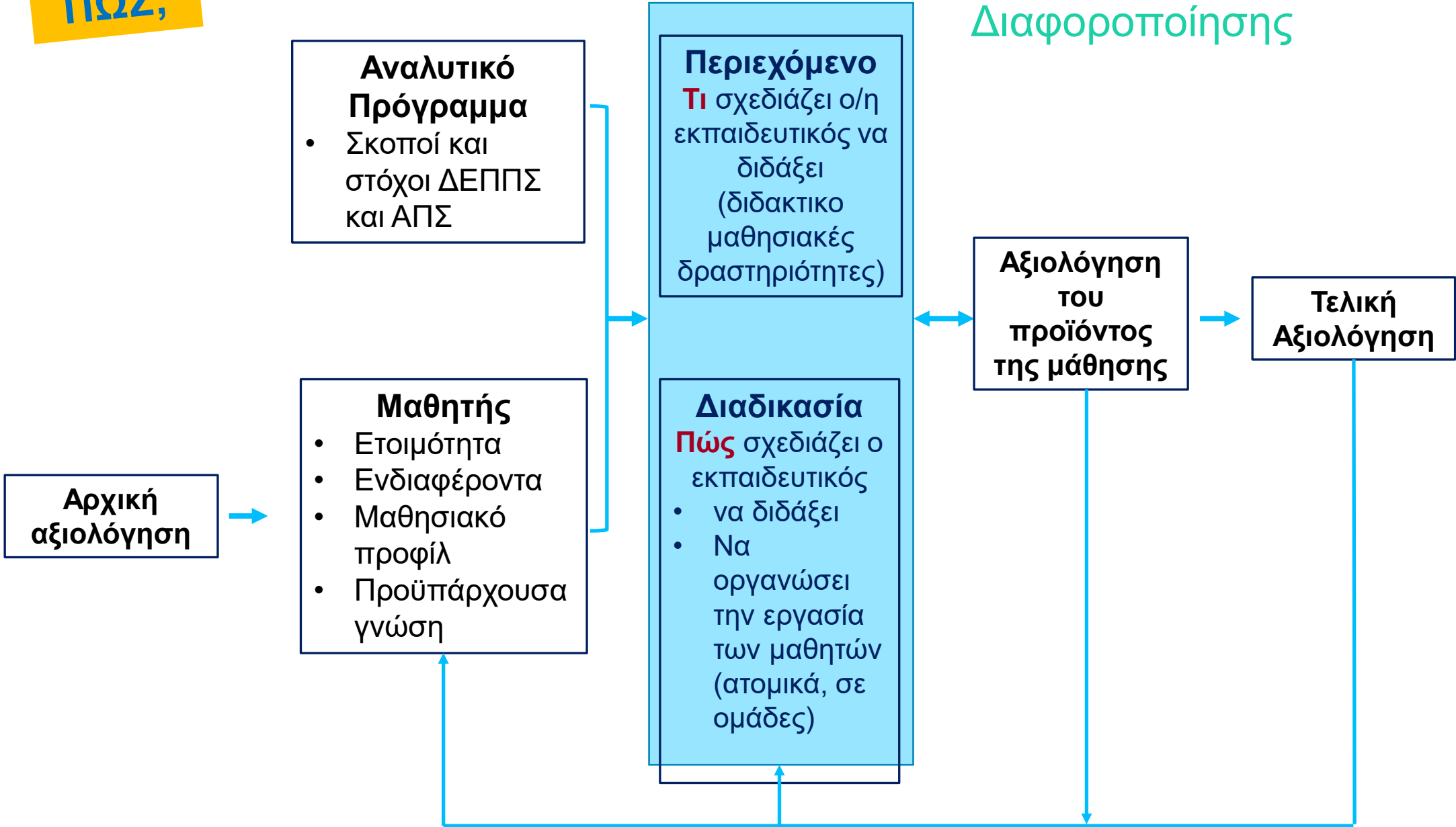

Ομαδική διδ/λία

ΠΩΣ;

Η διαδικασία της Διαφοροποίησης

ΠΩΣ;

Ο σχεδιασμός ενός εστιασμένου Αναλυτικού Προγράμματος προϋποθέτει ευκρίνεια ως προς τι οι μαθητές θα:

Γνωρίζουν

- **Γεγονότα, ορισμοί**
(π.χ. η άλωση της Τρίπολης, τι ονομάζουμε «τριβή»)
- **Λεξιλόγιο**

Κατανοούν

- **Έννοιες** (π.χ. ελευθερία, ενέργεια)
- **Αρχές και Γενικεύσεις**
(π.χ. Η αλλαγή μπορεί να είναι θετική και αρνητική)

Είναι ικανοί να πράττουν

- **Δεξιότητες**
 - α) **Βασικές** (π.χ. γραφή, ανάγνωση)
 - β) **Υψηλά νοητικών λειτουργιών** (ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση)
 - γ) **Σχεδιασμού** (π.χ. στοχοθεσία, διαχείριση χρόνου)
 - δ) **«Μαλακές» δεξιότητες/“Soft” skills**
(π.χ. συνεργατικές, επικοινωνιακές, κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες παρουσίασης)

... ως αποτέλεσμα ενός μαθήματος

Διαφοροποιούμε ασφαλώς και την αξιολόγηση!

(Bearne, 1996)

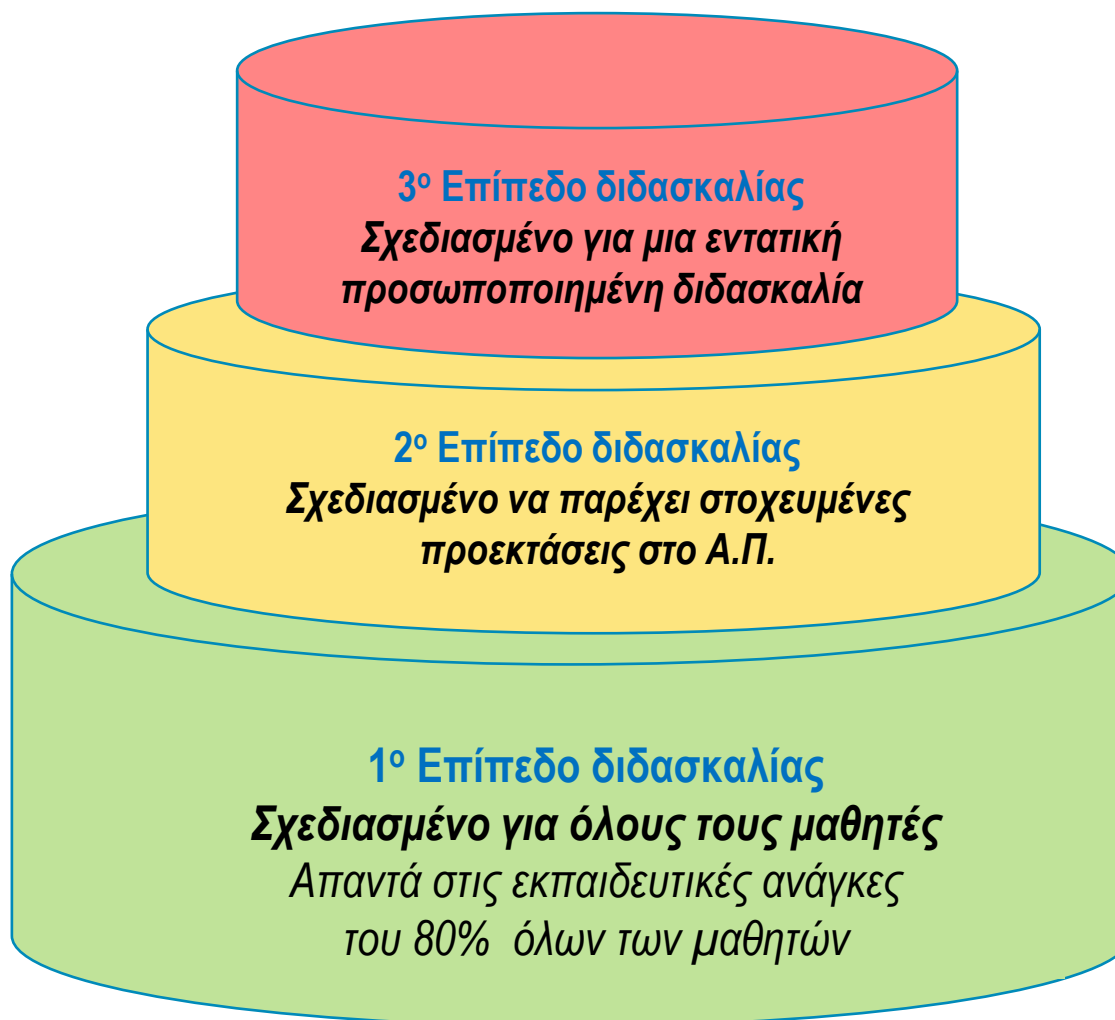
Για να είμαι δίκαιος θα
βάλω σε όλους την ίδια
δοκιμασία:
**Θα σκαρφαλώσετε όλοι
διαδοχικά στο δέντρο**

ΠΩΣ;

Σκοπός: Μια διδασκαλία διαβαθμισμένη σε επίπεδα

- ✓ Όταν οι εκπαιδευτικοί κάνουν μικρές τροποποιήσεις εντός του μαθήματος για να ανταποκριθούν στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών τους.
- ✓ Όλοι οι μαθητές μαθαίνουν τις ίδιες θεμελιώδεις γνώσεις, έννοιες και δεξιότητες μέσω ποικίλων τρόπων και δραστηριοτήτων.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Ο εκπαιδευτικός που αποφασίζει να διδάξει με διαφοροποιημένη διδασκαλία, θα πρέπει αναθεωρήσει τον ρόλο του

Από φορέας της γνώσης γίνεται **«διαμεσολαβητής»** ανάμεσα στη γνώση και στο μαθητή και αποκτά τον ρόλο του **συντονιστή/διευκολυντή**

Όχι ως κάτοχος και αναμεταδότης της γνώσης
αλλά ως **διευθυντής ορχήστρας**

«Ο διευθυντής της ορχήστρας βοηθά τους μουσικούς να

ερμηνεύσουν τη μουσική, αλλά δεν την ερμηνεύει ο ίδιος»

Σενάριο – Μελέτη περίπτωσης

Υπάρχουσα Κατάσταση – Πρόβλημα:

Οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν ότι για να ασκήσουν διαφοροποιημένη διδασκαλία πρέπει να τροποποιήσουν το μάθημά τους με τέτοιο τρόπο ώστε να ενδιαφέρει τους μαθητές.

Σε αυτή τη λογική, μερικοί εκπαιδευτικοί έχουν μετατρέψει την τάξη τους σε τάξη παιχνιδιού και αφιερώνουν περισσότερο χρόνο σε παιγνιώδεις τρόπους μάθησης χωρίς να θέτουν υψηλούς στόχους για τη μάθηση των μαθητών τους.

Τι θα τους λέγατε;

Παντελιάδου, 2008; Αργυρόπουλος, 2011

- ✓ Η εξατομικευμένη δεν είναι διαφοροποιημένη γιατί απαιτεί προσαρμογή του προγράμματος αφού αποτύχει ο μαθητής ή μαθήτρια.
- ✓ Η διδασκαλία σε πολλά επίπεδα παγιώνει τη διαίρεση της τάξης σε «καλούς» και «κακούς» μαθητές και επομένως δημιουργεί πλαίσιο αυτοεκπληρούμενων προφητειών μέσα στην τάξη.
- ✓ Οι ευκολότερες ερωτήσεις αποτελούν βάση για απλοποίηση ή και αφαίρεση ενοτήτων του αναλυτικού προγράμματος (αφυδάτωση vs εμπλουτισμός προγράμματος) που λειτουργεί αρνητικά ως προς την ακαδημαϊκή πρόοδο των μαθητών/μαθητριών.
- ✓ Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί οργανωμένη και με σαφή δομή διδακτική παρέμβαση

Ερωτήσεις - Συζήτηση

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ